

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації

Методичні рекомендації до самостійної роботи навчальної дисципліни

Реставрація творів образотворчого мистецтва

для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація.

Освітня програма «Образотворче мистецтво».

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Автор: доц. Попенюк Ю.А.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№1 від “31” серпня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Тематичний план самостійної роботи
5. Питання для самоконтролю
6. Оцінювання результатів самостійної роботи
7. Рекомендована література

Вступ

Мета та цілі курсу (в межах мети на цілей ОП)

Навчальна дисципліна «Реставрація творів образотворчого мистецтва» дозволяє студентам опанувати сукупність понять, методів та правил, технологічних алгоритмів реставраційних процесів, що мають місце в сучасній реставраційній діяльності. Даний курс розрахований для професійного опанування і поглибленого вивчення правил та прийомів відновлення творів станкового живопису за реставраційними законами, а також створення оптимальних можливостей для фахового і творчого розвитку студентів, формування в них естетичного смаку відповідно до вимог сучасної системи освіти.

Навчальний курс «Реставрація творів образотворчого мистецтва» вивчає методологію наукової реставрації, практичні навички передреставраційного дослідження та реставрації творів станкового живопису, методики виконання нескладних реставраційних процесів у їх логічній послідовності, методики приготування та використання реставраційних матеріалів, складання реставраційної документації.

Метою викладання дисципліни є :

- вивчення теоретичних основ, базових понять та категорій, з дисципліни «Реставрація живопису»;
- оволодіння технологічними знаннями, котрі є першоосновою для успішної професійної майстерності;
- формування професійних якостей майбутнього фахівця-педагога в області образотворчого мистецтва;
- підготовка до практичного застосування отриманих знань, вироблення навичок роботи з різноманітними матеріалами;
- засвоєння інформації про їх технологічні та пластичні властивості, формування системи знань і вмінь з технології ведення роботи;
- формування на основі володіння технологією матеріалів вмінь і навичок виконання художніх творів та творчих проектів;

- професійна підготовка фахівця з високим рівнем майстерності щодо самостійного творчого вирішення завдань художньої і педагогічної діяльності.

Завданням вивчення дисципліни є :

- вивчення методів дослідження в реставраційній справі;
- формування відповідального відношення до творів образотворчого мистецтва та безпечної діяльності в процесі роботи;
- знайомство студента з основами реставрації;

У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати :

- особливості техніки і технології реставрації живопису;
- інструменти і приладдя, необхідні для виконання завдання;
- область застосування різних матеріалів, що використовуються у реставраційній справі;
- основні види образотворчого мистецтва і техніки малярства різних історичних періодів;

вміти:

- працювати з матеріалами та інструментами;
- підбирати і використовувати необхідні інструменти і приладдя, обирати сучасні матеріали та дотримуватись технології ведення роботи;
- технічно вміло виконувати поставлені завдання.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією із важливих складових вивчення дисципліни «Реставрація творів образотворчого мистецтва» у системі фахової художньої підготовки є самостійна робота студентів. Під час навчального процесу вона сприяє активізації засвоєння студентом творчих навичок.

Мета самостійної роботи – сприяти якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни «Реставрація творів образотворчого мистецтва», ознайомити їх з основним термінологічним апаратом, основними методами роботи в техніці реставрації живопису. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи дають можливість

студентам глибше ознайомитися з практичними навиками виконання творів в матеріалі, які не були винесені на лекційні або практичні заняття. Вони передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань. Самостійна робота студентів з дисципліни «Реставрація творів образотворчого мистецтва» становить приблизно 2/3 часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень.

Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, метою і завданням навчального курсу. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Реставрація творів образотворчого мистецтва» спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

3. Структура самостійної роботи

Теми самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Загальні принципи реставрації картин. Основні вимоги, що постають перед реставратором. Методи фізичного та хімічного дослідження.	10
Тема 2. Олійний живопис на полотні, особливості письма, способи дослідження.	10

Тема 3. Види біошкідників у олійному живопису та боротьба з ними.	10
Тема 4. Місцеве закріплення фарбового шару в олійному живопису. Технологія місцевого закріплення фарбового шару в олійному живопису, основні відомості.	10
Тема 5. Робота з живописним полотном. Робота з поверхнею фарбового шару в олійному живописі. Змивання забруднень в олійному живописі. Видалення лаку часткове та остаточне. Технологія виконання робіт.	10
Тема 6. Промивання та розчистка картин. Приклади застосування, вимоги. Промивання картин від поверхневих забруднень. Технологічна схема виконання робіт. Суміші для поверхневого очищення. Суміші для часткового видалення лаку. Знаття лаку.	10
Всього	60

4. Тематичний план самостійної роботи

Тема 1. Загальні принципи реставрації картин. Основні вимоги, що постають перед реставратором. Методи фізичного та хімічного дослідження.

Завдання :

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Написати реферат на тему : «Методи фізичного та хімічного дослідження».

Тема 2. Олійний живопис на полотні, особливості письма, способи дослідження.

Завдання :

1. Проаналізувати рекомендовану літературу.
2. Підготувати презентацію на тему : «Олійний живопис на полотні, особливості письма, способи дослідження».

Тема 3. Види біошкідників у олійному живопису та боротьба з ними.

Завдання :

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати доповідь на семінар.

Тема 4. Місцеве закріплення фарбового шару в олійному живопису. Технологія місцевого закріплення фарбового шару в олійному живопису, основні відомості.

Завдання :

- 1.Опрацювати рекомендовану літературу.
- 2.Підготувати презентацію на тему : «Технологія місцевого закріплення фарбового шару в олійному живопису, основні відомості».

Тема 5. Робота з живописним полотном. Робота з поверхнею фарбового шару в олійному живописі. Змивання забруднень в олійному живописі. Видалення лаку часткове та остаточне. Технологія виконання робіт.

Завдання:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу.
2. Підготувати реферат на тему : «Змивання забруднень в олійному живописі».

Тема 6. Промивання та розчистка картин. Приклади застосування, вимоги. Промивання картин від поверхневих забруднень. Технологічна схема виконання робіт. Суміші для поверхневого очищення. Суміші для часткового видалення лаку. Знаття лаку.

Завдання:

1. Проаналізувати рекомендовану літературу.
2. Виконати презентацію на тему : «Видалення лаку з поверхні твору часткове та остаточне. Технологія виконання робіт».

3. Питання для самоконтролю

1. Які загальні принципи реставрації картин?
2. Які основні вимоги, що постають перед реставратором?
3. Проаналізувати методи фізичного та хімічного дослідження.

4. Охарактеризувати особливості олійного живопису на полотні, особливості письма, способи дослідження.
5. Визначити види біошкідників у олійному живопису та боротьбу з ними.
6. Які біоорганізми руйнують твори станкового живопису?
7. Які методи боротьби з жуками-точильниками ви знаєте?
8. Що сприяє посиленню життєдіяльності мікроорганізмів, що вражають живописний твір?
9. Проаналізувати технологію місцевого закріплення фарбового шару в олійному живопису, основні відомості.
10. З якою метою проводиться профілактична проклейка?
11. Для чого використовують цигарковий і мікалентний папір?
12. За допомогою чого видаляють профілактичну проклейку на колагеновому клеї?
13. Яке нейтральне середовище оптимальне на творах живопису?
14. Для чого використовується «універсальний індикатор» в реставраційній справі?
15. З яких компонентів складається емульсія для видалення стійких поверхневих забруднень із захисної плівки?
16. У якому випадку не можна приступати до видалення поверхневих забруднень?
17. Які технологічні особливості очищення поверхні картини?
18. Визначити суміші для поверхневого очищення.
19. Визначити суміші для часткового видалення та знаття лаку.
20. Які особливості технологічного процесу зняття лаку з творів живопису?
21. Які технологічні особливості лакування картин?

6. Оцінювання результатів самостійної роботи

Контроль самостійної роботи відбувається у формі усних опитувань, письмових експрес-опитувань та оцінювання самостійно виконаних письмових творчо-практичних завдань.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи							Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
3	3	3	3	4	4		20

8. Рекомендована література

Базова

1. Богданов Г. А. Реставрация станковой темперной живописи. Богданов. - М.: Изобразительное искусство, 2001. - 226 с.

2. Бобров Ю.Г. Консервация. Реставрация. Воссоздание. Вопросы терминологии // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Вып. 13. - М.: ВНИИР, 1990. - С. 5 - 17.

3. Жердзицький В. Є. Живопис. Техніка і технологія: навчальний посібник /В.Є.Жердзицький. – Х. : Колорит, 2006. – 327 с.

4. Зверев В.В. Об истоках и периодизации научной реставрации // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Вып. 9. - М.: ВНИИР, 1984. - С. 161-167.

5. Зверев В.В. О толковании о сновных терминов в научной реставрации // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Внеочер. вып. - М.: ВНИИР, 1989. - С. 44-60.

6. Иванова Е.Ю., Постернак О.П. Техника реставрации станковой масляной живописи. – М.: Индрик, 2005.

7. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. /Збірник офіційних документів. – К.: Істина, 2002. – 336 с.

8. Реставрация станковой темперной живописи : Учебник / Под ред. В.В. Филатова.- М.: Изобраз. искусство, 1986. – 264 с.: ил.

9. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації / Б. Сланський; авт. перед. та упоряд. І. Дорофійенко. – К.: Мистецтво, 2009. – 304 с. : іл.

10. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання / І.М. Туманов. – Львів: Аверс, 2010. – 496 с.

Допоміжна

1. Музеї народного мистецтва та національна культура: збірник наукових праць за ред. д-ра мист. М.Селівачова. – К.: Златограф, 2006. – 268 с.,іл.
Словник українського сакрального мистецтва / [М. Станкевич, С.Боньковська, Р. Василик, Л. Герус, Р. Забашта, Р. Захарчук-Чугай, І.Зіньків, М. Моздир, В. Тарас, Я. Тарас, О. Шпак] – Л.: Афіша, 2006. – 286 с

Інформаційні (Інтернет) ресурси

1. Волік К. С. Реставрація живописного твору Є. Г. Волошинова: практичні рекомендації / К. С. Волік // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. - 2012. - № 3. - С. 29-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2012_3_10
2. Яницька П. Реставрація пам'яток іконопису Білорусі XVII-XIX століть в аспекті вивчення розвитку національної художньої традиції / П. Яницька // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини. - 2014. - Вип. 10. - С. 294-300. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spdr_2014_10_31
3. Хоменко К. О. Реставрація та мистецтвознавчий аналіз чотирьох портретів художника кінця XIX – початку XX ст. О. А. Попова / К. О. Хоменко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. - 2014. - № 3. - С. 102-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2014_3_23
4. Юрченко С. Ю. Реставрація Іллінської церкви у Суботіві в середині XIX століття мовою документів / С. Ю. Юрченко // Праці Центру пам'яткознавства. - 2015. - Вип. 27. - С. 33-49. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pcp_2015_27_5